

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRỊNH THÚY VÂN

NGHIÊN CỨU
TÍNH ĐA DẠNG VÀ ĐẶC ĐIỂM CẤU TRÚC THỰC VẬT
CÓ MẠCH TRONG MỘT SỐ TRẠNG THÁI THẨM THỰC
VẬT TẠI XÃ TÂN TRÀO - HUYỆN SƠN DƯƠNG -
TỈNH TUYÊN QUANG

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

THÁI NGUYÊN - 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRỊNH THÚY VÂN

**NGHIÊN CỨU
TÍNH ĐA DẠNG VÀ ĐẶC ĐIỂM CẤU TRÚC THỰC VẬT
CÓ MẠCH TRONG MỘT SỐ TRẠNG THÁI THẨM THỰC
VẬT TẠI XÃ TÂN TRÀO - HUYỆN SƠN DƯƠNG-
TỈNH TUYÊN QUANG**

**Chuyên ngành: SINH THÁI HỌC
Mã số: 60420120**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. MA THỊ NGỌC MAI

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Nếu sai tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Tác giả

Trịnh Thúy Vân

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Sinh thái học, tại khoa Sinh học Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ nhiệt tình của các thầy (cô), các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình.

Trước hết, tôi xin được bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc đến cô hướng dẫn: TS. Ma Thị Ngọc Mai - đã tận tình hướng dẫn và truyền đạt những ý kiến đóng góp quý báu giúp tôi hoàn thành luận văn tốt hơn.

Xin được chân thành cảm ơn Ban chủ nhiệm khoa Sinh học; Lãnh đạo trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên; các thầy (cô) khoa Sinh học, Phòng Đào tạo (Sau đại học) - Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã nhiệt tình giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình tôi học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới Lãnh đạo Sở Giáo dục và Đào tạo Tỉnh Tuyên Quang; Trường THPT Tân Trào - Tuyên Quang đã tạo mọi điều kiện thuận lợi để tôi yên tâm học tập và công tác. Đồng thời tôi xin cảm ơn Ủy ban nhân dân xã Tân Trào, cán bộ Khu bảo tồn thiên nhiên Tân Trào - Huyện Sơn Dương, Tuyên Quang đã chỉ bảo và cung cấp những tài liệu quan trọng, giúp đỡ thu thập số liệu, tạo điều kiện tốt nhất cho tôi được học tập nghiên cứu.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới toàn thể gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã luôn cổ vũ, động viên tôi trong suốt thời gian qua.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái nguyên, tháng 04 năm 2016

Tác giả

Trịnh Thúy Vân

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC KÍ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
DANH MỤC CÁC HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề	1
2. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài.....	2
3. Đóng góp của luận văn	2
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Những nghiên cứu về thảm thực vật và hệ thực vật trên thế giới và Việt Nam.....	3
1.1.1. Những nghiên cứu về thảm thực vật	3
1.1.2. Những nghiên cứu về hệ thực vật	6
1.2. Những nghiên cứu về thành phần loài, thành phần dạng sống và cấu trúc	9
1.2.1. Những nghiên cứu về thành phần loài.....	9
1.2.2. Những nghiên cứu về thành phần dạng sống	11
1.2.3. Những nghiên cứu về cấu trúc rừng	14
1.3. Những nghiên cứu về các loài thực vật quý hiếm có nguy cơ bị tuyệt chủng	16
1.4. Những nghiên cứu về thảm thực vật, đa dạng thực vật ở Tuyên Quang và khu vực nghiên cứu.....	18
Chương 2: MỤC TIÊU, ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	20
2.1. Mục tiêu nghiên cứu	20
2.2. Phạm vi nghiên cứu	20
2.3. Đối tượng nghiên cứu	20

2.4. Nội dung nghiên cứu	20
2.5. Phương pháp nghiên cứu	21
2.5.1. Phương pháp tuyển điều tra (TĐT) và ô tiêu chuẩn (OTC)	21
2.5.2. Phương pháp thu thập, phân tích mẫu và số liệu.....	22
2.5.3. Phương pháp phân tích mẫu thực vật	22
2.5.4. Xác định và kiểm tra tên khoa học của các loài thực vật:.....	23
2.5.5. Xây dựng bản danh lục thực vật.....	23
2.5.6. Phương pháp điều tra trong nhân dân.....	23
Chương 3: ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN - KINH TẾ - XÃ HỘI	24
3.1. Điều kiện tự nhiên	24
3.1.1. Vị trí địa lý.....	24
3.1.2. Địa hình	24
3.1.3. Địa chất, thổ nhưỡng	25
3.1.4. Khí hậu, thủy văn.....	26
3.2. Điều kiện kinh tế - xã hội	27
3.2.1. Điều kiện kinh tế.....	27
3.2.2. Điều kiện xã hội.....	27
Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	30
4.1. Đa dạng về hệ thực vật khu vực nghiên cứu	30
4.1.1. Đa dạng ở mức độ ngành.....	30
4.1.2. Đa dạng về mức độ họ	31
4.1.3. Đa dạng về mức độ Chi	36
4.2. Đa dạng của hệ thực vật trong các trạng thái thảm thực vật	38
4.2.1. Đa dạng về mức độ ngành trong các trạng thái thảm thực vật.....	38
4.2.2. Đa dạng về mức độ họ trong các trạng thái thảm thực vật tại KVNC.....	39
4.2.3. Đa dạng về mức độ chi trong các trạng thái TTV	49
4.3. Đa dạng về giá trị sử dụng.....	53

4.3.1. Nhóm làm thuốc (T).	54
4.3.2. Nhóm cho Gỗ (G).	54
4.3.3. Nhóm làm cảnh (Ca).....	55
4.3.4. Nhóm cho rau ăn (R).	55
4.3.5. Nhóm đan lát (Đ)	55
4.3.6. Nhóm cho quả (Q).	55
4.4. Đa dạng về thành phần các loài thực vật quý hiếm.....	56
4.5. Đa dạng về thành phần dạng sống.....	57
4.6. Đa dạng về các kiểu thảm thực vật khu vực nghiên cứu.....	61
4.6.1. Rừng trồng.....	61
4.6.2. Thảm thực vật tự nhiên.....	62
4.7. Đa dạng về cấu trúc và hình thái của các trạng thái thảm thực vật.....	65
4.7.1. Trạng thái thảm cỏ.....	67
4.7.2. Trạng thái thảm cây bụi.....	68
4.7.3. Trạng thái rừng non thứ sinh.....	68
4.7.4. Trạng thái rừng thứ sinh trưởng thành.....	69
4.7.5. Trạng thái rừng nguyên sinh.....	69
4.8. Đề xuất giải pháp bảo tồn, nâng cao đa dạng sinh học khu vực nghiên cứu	71
4.8.1. Một số giải pháp cụ thể ảnh hưởng đến công tác quản lý, bảo vệ và phát triển khu rừng xã Tân Trào.....	71
4.8.2. Một số giải pháp tổng hợp nhằm quản lý, bảo vệ và phát triển Khu rừng xã Tân Trào.....	72
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	76
1. Kết luận.....	76
2. Kiến nghị	77
TÀI LIỆU THAM KHẢO	78
PHỤ LỤC.....

DANH MỤC CÁC KÍ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Viết đầy đủ
KVNC	Khu vực nghiên cứu
ODB	Ô dạng bản
OTC	Ô tiêu chuẩn
TĐT	Tuyến điều tra
TTV	Thảm thực vật
UBND	Ủy ban nhân dân
UNESCO	Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa của liên hợp quốc
IUCN	The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources - Tổ chức Bảo tồn thiên nhiên và Tài nguyên thiên nhiên Quốc tế.
Trạng thái rừng IIIA	Là những lâm phần bị khai thác quá mức, tài nguyên rừng bị kiệt quệ. Cấu trúc vốn có của rừng nguyên sinh bị phá vỡ hoàn toàn. Tán rừng bị trồng thành từng mảng lớn, cây lớn còn lại thường là những cây cong queo sâu bệnh. Trữ lượng M/ha < 90 m ³ . Trong rừng xuất hiện nhiều dây leo bụi rậm.
Trạng thái rừng IIIB	Là những lâm phần đã qua khai thác tác động ở mức độ nhẹ, cấu trúc rừng vốn có hầu như chưa bị thay đổi. Trữ lượng M/ha từ 231 m ³ đến 300 m ³ , trữ lượng của những cây có đường kính > 40 cm đạt từ 30 - 50%.
Trạng thái Ib	Đặc trưng bởi lớp thực bì cây bụi, cũng có thể có một số cây gỗ, tre mọc rải rác...
Trạng thái Ic	Đặc trưng là đã có cây thân gỗ tái sinh với số lượng đáng kể. Chỉ xếp vào loại IC khi tái sinh có chiều cao bình quân đạt từ 1 m trở lên và mật độ N/ha ≥ 1000 cây.

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Bảng đánh giá số loài thực vật được mô tả trên toàn thế giới	7
Bảng 2.1. Ký hiệu mức độ nhiều của thực bì theo Drude	22
Bảng 4.1. Phân bố các taxon (họ, chi, loài) trong các ngành tại KVNC.....	30
Bảng 4.2. Các họ đa dạng nhất trong KVNC	32
Bảng 4.3. Các chi đa dạng nhất tại KVNC.....	37
Bảng 4.4. Số lượng, tỷ lệ % các họ, chi, loài trong các trạng thái thảm thực vật	38
Bảng 4.5. Những họ có từ 2 loài trở lên trong các trạng thái thảm cỏ, thảm cây bụi, rừng thứ sinh, và rừng nguyên sinh.....	40
Bảng 4.6. Các họ giàu loài nhất trong KVNC.....	48
Bảng 4.7. Các chi có từ 2 loài trở lên trong các trạng thái thảm cỏ, thảm cây bụi, rừng thứ sinh, rừng nguyên sinh.....	49
Bảng 4.8. Một số công dụng chính của các loài thực vật KVNC	53
Bảng 4.9. Các loài thực vật quý hiếm có nguy cơ tuyệt chủng ở VNC	56
Bảng 4.10. Dạng sống chính trong các trạng thái thảm thực vật trong KVNC.....	57
Bảng 4.11. So sánh các phổ dạng sống Lâm Sơn, Yên Bình và khu vực nghiên cứu	60
Bảng 4.12. Cấu trúc hình thái của các trạng thái thảm thực vật khu vực nghiên cứu	66